

Internationale onderzoeken en projecten hebben het mij intussen heel duidelijk gemaakt: in onze talige maatschappij zijn mensen die onvoldoende kunnen lezen in hun kansen belemmerd. Willen we de (onderwijs)kansen van kinderen en jongeren uit achterstandsituaties en uit de kansarmoede veilig stellen en bevorderen, dan is het leren lezen hierbij dan ook een heel belangrijke troef. Met leren lezen bedoel ik hier het grotere geheel zoals ik dit al in vorige nieuwsbrieven heb uiteengezet en bestaat uit de volgende vier deelfacetten: technisch lezen, begrijpend lezen, integrerend lezen en leesplezier.

Een van de belangrijke voorwaarden voor zowel succes in het technisch en begrijpend lezen is de woordenschatkennis van de leerling. Ook dit heb ik in het verleden al in veel van mijn nieuwsbrieven aangebracht¹. Helaas wordt de woordenschat in het onderwijs nog te stiefmoederlijk behandeld. Het wordt dringend tijd dat we evolueren van occasioneel en fragmentarisch onderwijs naar een doorgaande lijn voor systematisch

---

¹ Neem onder andere een kijkje je in de volgende nieuwsbrieven:

- <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief020.pdf>
- <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief053.pdf>
- <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief073.pdf>
- <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief078.pdf>
- <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief087.pdf>
- <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief094.pdf>
- <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief098.pdf>
- <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief100.pdf>

en aan de school gerelateerde woordenschatonderwijs dat start in het kleuteronderwijs en pas eindigt in het secundair onderwijs. Systematisch woordenschatonderwijs houdt ook in dat de woordenschatkennis van de leerlingen systematisch en objectief geëvalueerd wordt als een vast onderdeel van het cognitieve luik van een leerlingvolgsysteem. Op voorwaarde dat het een leerlingvolgsysteem is dat toelaat deze woordenschat te evalueren in termen van concrete groei en niet in termen van een nietszeggende vergelijking met andere leerlingen. Daar zijn we in Vlaanderen (net zoals van een systematische en objectieve evaluatie van het begrijpend lezen) voorlopig nog niet aan toe.

Om een voorbeeld te geven hoe dit woordenschatonderwijs systematisch kan aangepakt worden, bespreek ik hierna in deze nieuwsbrief twee boeken die hiervoor een waardevolle aanzet kunnen geven¹.

De With, Visser & Puper: Woordenschatonderwijs, meer dan woorden leren²

Men is het er meer en meer over eens. Het onderwijs mag het aanleren van woordenschat niet langer stiefmoederlijk behandelen. De afgelopen jaren is men heel goed gaan beseffen dat de woordenschatkennis van een kind een belangrijke voorspellende factor is voor zijn of haar succes bij het leren technisch en begrijpend lezen. Het aanbrengen van nieuwe woorden mag dan ook niet langer occasioneel gebeuren. Een structureel verankerde systematiek is hier geboden. Waarom? Omdat er zo veel van afhangt. Leerlingen met een uitgebreide en gedifferentieerde woordenschat communiceren beter en verwerven gemakkelijker nieuwe kennis. Vandaag worden we trouwens allemaal voortdurend met (nieuwe) woorden geconfronteerd. Om in deze kennismaatschappij te blijven functioneren, moeten we ons deze woorden snel en op een goede manier eigen (kunnen) maken. Dit boek wil bij deze opdracht een gids zijn.

De boodschap van de auteurs is je al meteen na het lezen van het eerste hoofdstuk duidelijk: woordenschatonderwijs is zoveel meer dan het uit het hoofd leren van lijstjes van woorden met hun betekenis. Daarbij maakt het aan de limiet niet uit of het nu over Nederlandse woorden gaat of woorden van een vreemde taal. Goed woordenschatonderwijs steunt volgens hen op drie belangrijke pijlers:

- Nieuwe woorden leren en gebruiken;
- Strategieën leren om de betekenis van nieuwe woorden te ontdekken;
- Opmerzaam zijn voor nieuwe woorden en gemotiveerd zijn om de eigen woordenschat voortdurend uit te breiden.

Deze drie pijlers worden in het eerste hoofdstuk geïntroduceerd samen met de visie van de auteurs op effectief en opbrengstgericht woordenschatonderwijs. Het begrip *opbrengstgericht* heeft op zich zijn intrede nog niet gedaan in het Vlaamse onderwijs. Het houdt in dat men systematisch en doelgericht werkt aan het verbeteren van de leerprestaties van de leerlingen. In het tweede hoofdstuk leggen de auteurs uit op welke manier onze hersenen nieuwe woorden leren en onthouden. Ze geven gelijk aan welke gevolgen dit heeft voor de didactiek van het woordenschatonderwijs.

In de hoofdstukken drie tot en met vijf werken de auteurs telkens een van de pijlers van het woordenschatonderwijs uit. Aan de hand van talrijke tips, opdrachten en voorbeelden komt elke pijler op een niet mis te verstane manier tot leven. Wie dit boek met enige terughoudendheid begon te lezen omwille van de 'theoretische' titel, zal deze dan ook bij het lezen van deze hoofdstukken heel snel laten varen. Hoe je deze pijlers introduceert, is het onderwerp voor het zesde hoofdstuk.

---

¹ Lezers die mijn boekenblog BOEKetje Onderwijs volgen (<http://boeketje-onderwijs.skynetblogs.be>), zullen ze zeker herkennen.

² DE WITH, T.; VISSER, M. & PUPER, H.; *Woordenschatonderwijs, meer dan woorden leren*, CPS, Amersfoort, 2013, 160 blz.

Het zevende hoofdstuk verdient in deze bespreking een speciale vermelding onder de vorm van een afzonderlijke paragraaf. De auteurs geven immers een ferme aanzet voor de transfer van de drie woordenschatpijlers naar het moderne vreemde talenonderwijs. Hierdoor wordt het boek ook een referentiewerk voor het secundair onderwijs. Dit hoofdstuk zorgt er voor dat het een goed boek werd met een schitterende finale. Rest me nog het uitgangspunt van dit boek in de verf te zetten: alle leerkrachten in basis- en secundair onderwijs moeten aandacht besteden aan woordenschat en samen zorgen voor een doorgaande lijn in het woordenschatonderwijs.